

Թեան վերաբերեալ յօդուածներու գեղեյիկ շարքով մը՝ յայտնապէս կը յիշեցնէ ու անուր տարով ալ կը կը յարուցանէ՝ հայկական ազգազարական թանգարանի մը բազմափարք։

1900ին — այն միջոցին, որ Վարան-սիրուանիայի Վարապետեան՝ կոչուած ընկերութիւնը Վորոժվար քաղքին մէջ՝ հունգարական-ազգազարական թանգարանը կը յորինէր, — Յուլ. Միրզայեան՝ Միխիթարեանց քաջարեութենէն յորդորուած ու գրգռուած, հայկական սենեկի մը յորինուածութիւնը կը շինէ։ — Վերջապէս 1904ին, հոկտեմբեր ամսոյն մէջ. Վր. Լ. Հէրման ուսուցիչը՝ Տ. Ղուկ. Պարսեանի, Հայաքաղքի հայ ժողովրդապետի օգնութեամբ՝ Վորոժվար կը տանի, հայ եկեղեցւոյն հին ասանազորութիւններն ու գործուածքները. — եւ ասոնց՝ Վրանսիրուանիայի՝ «ամակրութեան ընկերութեան» թանգարանին մէջ գետեղուելով՝ աչքի գտնելու չափ կը գրգռուի հետաքրքրութիւնը՝ ու մտադրութիւնը՝ հայկական առուեստակերտներու նկատմամբ։

1904ին՝ լոյս կը տեսնէ, Խ. Սոնկոզեանի՝ Նուսէ Գարիպիէի հայոց ազգագրութիւնը, անուն մեծագործ մատենար, — որ, ամէն աղետամիտ՝ հայ գաղափարի համար յափշտակուող ու մաքառող՝ Յուլ. Միրզայեանի, տարի մը յառաջ՝ քահանայապետէն մեծարանք ընդունուած ու գովուած «այլ կական ի աչ», տիտղոս ունեցող ուսումնասիրութեամբն, որոշիչ ազդեցութիւն մ'ունեցաւ Հայկական թանգարանին կերպարանաւորութեանն ու հիմնարկութեանը վրայ։ — Սրովհետեւ՝ առաջինից երկրորդութիւնը՝ լուսաւորեց եւ իրականապէս առջեւնիս դրաւ հայ ցեղազրութեան իրական եւ մտաւորական գանձերն — իսկ Հայկական իաւը՝ մեկնաբանեց իր գիտողն՝ անոր գաղափարական հանգանակը։

Եւ եղած ատեն, Վր. Լնտ. Հէրման, ուղղակի սկսաւ իր շարժումները՝ Հայկական թանգարանի ընկերութեան կազմակերպութեանը վրայօր։ — Ընտարակոյտ՝ այս ջերոցէն, այս աղբաժուէն սկսած է՝ յայտնապէս ու յատկապէս բողոքելու Հայկական թանգարանին սերմնացանութիւնը։

Հէրման՝ ամենայարմար ժամանակին կը մտնէ գործքին ասպարէզը։ — Վրիշ մը

ետքը, կը սկսի իրեն հետ ընթանալու՝ Հայնակցութիւնը, մասնակցութիւնն ու լրագրական գործունէութիւնը։

Եւ բանիս մէջ ամենէն աւելի ճանաչման ու գովութեան արժանի են, Վովորիքեան — որ արեւելեան հայ աշխարհը գիտնական տեղեկութիւններով ծանօթացուց. — Յուլ. Միրզայեան, Վր. Լյէմիր Պանյեաթ. եւ Վր. Մարտինոս Լալայեան։ — Եսոր վրայ կը սկսի երթեւեկութիւն մը, վեճարանութիւններ, բանակցութիւններ, խորհուրդներ, ժողովքներ եւ այլն — Վերջայ Հայաքաղքին մէջ։

1904 հոկտ. 23ին գումարուեցաւ առաջին հրապարակական ընդհանուր ժողովք՝ պետական վարժարանին մեծ սրահին մէջ։ Սր. Հէրման լուսաւորեց եւ մեկնաբանեց Հայկական թանգարանին գաղափարն. — եւ Վոտորիքեան քաղաքապետին, Պարսեան ժողովրդապետին, Սոնկոզեանի եւ Միրզայեանի խօսակցութիւններէն ետեւ՝ կազմուեցաւ մասնաժողովին ընտրութիւնը։

Եւ լուրին վրայ, Վր. Մալեան պարգեւեց առաջին պաշտատարանը՝ Հայկական թանգարանի համար — ազգային սկրտութեան հանդերձանք մը։

Եւ մէկ կողմէն կարգադրիչ մասնաժողովը՝ Սոնկոզեանի նախագահութեամբ՝ ու իր տանը մէջ՝ խել մը ժողովքներու ձեւօր — որոնց հոգին էր սիշտ՝ Հէրման — տեղեկութիւն կու տար ու կ'աւտար դրամական եւ ուրիշ շատ մը պարգեւատուութիւններու վրայօր ու կը տածէր եւ կ'ընդարձակէր Հայկական թանգարանին գաղափարը — անդիլէն՝ աս շարժման ու գործունէութեան թշնամիները հանդարտ չկեցան, հպապ գրգռուելու սկսելով՝ հարկ եղաւ, որ լրագրական խիստ յարձակութեան դէմ ալ պաշտպանուինք։

Պարսեան՝ Հայաքաղքի ժողովրդապետը՝ մայր եկեղեցւոյն՝ Վորոժվար քաղքին արտահանգիսին մէջ դրուած քառասուն կտորի չափ աղնազորութիւն, պատմական յիշատակ ու երեւելիութիւն ունեցող հայկական վակա, Վրդարեան եպիսկոպոսին պատուանշաններն (insignien) եւ այլն, հոնկէ բերել եւ Հայկական թանգարանին մէջ տեղաւորել գտաւ։

Եսոր հետեւութիւնն եղաւ, որ Վրիկ Մէշգոյեան վաճառականը պարգեւեց հին

աղօրոհարան մը եւ մէկ արուեստական-պատ. մական յարգ ունեցող հրահատ պողպատ մը՝ ծխափողի խռնելքով, — իսկ ձովսէ- փա Սոնկողեան վարժապետուհին, 200 տարեկան հարսանեաց զգեստի մնացորդ մը, որ վերջին ատեններն իրեւ մկրտու- թեան հանդերձ կը գործածուէր։ Հովհ. Միսքճեան տուաւ 1305ին գրուած եւ հայկական երպնագոյն նկարներով զարդա- րուած — ու ինչպէս կ'ըսուի — 1000 թագ արժող ձեռագիր մը — Վոտորֆի քաղա- քապետին ամուսինը՝ գունաւոր զծագրու- թիւն մը — Մարտ. Վաթաղանեան՝ նկարներ — իսկ Խաչիկ Սոնկողեան, իր ամբողջ տնային ժողովածոյքները, ձեռագիրներն եւ հարուստ մատենադարանը՝ պահպաններով մէկտեղ՝ Հայկական թանգարանին խորանին վրայ դրաւ իրրեւ կամայական նուէր։ — Լուգ. Մարգոնֆրեան պետական վարժա- րանին վերատեսուչը՝ շնորհեց տիպարական արուեստակերտ մը — եւ յայտանց թէ հին հայ ուղղափառ վարժարանի գիրքերը, աշ- խարհացող տախտակներն եւ պատկերներ — ժողովածոյքն, որոնք հայոց հեռ յարա- րեութիւն ունին՝ համակրթութեան պաշ- տօնէէն, հայ թանգարանին համար պիտի խնդրէ։ — Վր. Լատիւ. Որդայեան պարպեւեց հայազոր մտերւաման մը եւ մէկ հայազորձ ապանդի փայտէ փորագրուած արուեստակերտ գաւազան մը։

Հետաքրքրութիւնը՝ զարմանալի կեր- պով, յանկարծ ու սաստկութեամբ մ'ա- ւելնալու սկսաւ։ Վր. Մալեան, գիտնա- կան բժշկապետը՝ բաց նամակով մը կողմունէ զՎր. Լ. Հէրման, որ մեծ գործունէու- թիւն ցուցուց վերջին նախապատրաստա- կան ժողովքին մէջ։

Եւ եղած ժամանակ — 1904 հոկտ. 27 — Հովհ. Միրզայեանի հեռագրական ծախքով կը հասնի — ի պատիւ Ս. Վրի- գորի Լուսաւորչին տրուած, առաջին 1000 թագ հիմնարկական տուչութիւնը՝ անանուն պարգեւատուէ մը։ — Ոգեւորութիւնը կը կրկնապատկուի. ու կարգաւորեալ անդամ- ներու ամբողջ շարք մը կը ներկայանայ։

Երմէնիա ամսամթերթն՝ ետեւէ ետեւ կը հաղորդէ ընթերցող հասարակութեան՝ թանգարանին վերաբերեալ նորանոր յա- տակազմներ, կարճիքներ, ու առաջարկու- թիւններ, թէ ոտանաւոր չափով ու թէ

արձակ կերպով — Եւ ամսամթերթին մէջ՝ բոտ մասին բնագիր ու բոտ մասին առ- նուած եւ թարգմանուած յօդուածներուն ու ծանօթութիւններուն տարածութիւնը՝ 250 երես կը բովանդակեն։

1905 փետր. 19ին, ամէն կողմ կը տարածուի լուրը՝ թէ Հովսէփ, գիտնական արքիդուքոր՝ Հէրմանի միջնորդութեամբ 200 թագ ներփակելով՝ Հայկական թանգարա- նին հիմնարկունեւուն կարգը կը մտնէ։ — Հովակիմ Հռոմեան, Ղուրճովի հայ ժո- ղովորդապետը կը պարգեւէ ութը կտոր շատ թանկագին ու գեղեցիկ, եկեղեցական նիւթ պարուեստող աւարկայի։

Վարդապրէլ մասնաժողովը՝ կը հա- տարակէ, իերայ չայաքաղքին մէջ գումա- րուելի ընդհանուր ժողովք մը։ Զրաւիրող- ներն են, Տ. Վուկ. Պարանեան՝ հայ ժո- ղովորդապետ — Վր. Լուր. Մանդոն- Ֆիեան՝ բարձրագոյն վարժարանի վերատե- տուչ. — Վր. Յակովբ Որդանեան, բժիշկ. — Հովհ. Միրզայեան, «Վրանսիոյ անիա», թերթին խմբագրապետը, — Վր. Ենու- Հէրման, ուսուցիչ եւ խմբագրապետ. — Խաչիկ Սոնկողեան, նախագահ եւ «Երմէ- նեայ» ի խմբագրապետը. — Վր. Մարտիրոս Լալայեան, փաստաբան եւ «Սամոշույարի Վէօզէօն», լրագրին խմբագիրը. — Վուկ. Վոտորֆիեան քաղաքապետ, Վր. Ուսա- տաւոս Բօթեան, քաղաքային խորհրդական, իրրեւ թանգարանի քարտուղար։

Վաղաքարաշխութեան խորհրդարա- նին մեծ սրահին մէջ՝ կենդանի մանակցու- թեամբ, միաբերան արտայայտուեցաւ «Հայկական թանգարանին» հիմնարկու- թիւնը։ — Երկայ, ինչպէս նաեւ ղողով մանակից եղողներուն թիւը՝ շուրջ 200ի կը հասնի։ — Եսկից զատ, ընկերութիւն- ներ, միաբանութիւններ, հիմնարկութիւն- ներ ու կամաւներ՝ իրենց երեսփոխաններուն ձեռք՝ ողջունեցին նոր ձեռնարկութիւնն. ու յայտնեցին իրենց ուրախութիւնն ու մասնակցութիւնը։ — Սոնկողեանի նախա- գահութեամբն՝ արձանագրութիւնը գրի առաւ Վր. Ուստաւոս Բօթեան։ Իրրեւ հարազատագործողներ՝ անուանուեցան Վր. Մարտիրոս Լալայեան եւ Հովհոս Միր- ղայեան։

Հունգարիայի թանգարաններուն եւ մատենադարաններուն պետական բարձրա-

գոյն վերատեսուել՝ Վիկտոր Սոյնարեանն էջովս. Բեռտորովիչ՝ Լէմպերի Հայ արքայականութիւն — Բարդուղիմէոս Բեռտորովիչն ալ ինննայի Սիւրիթարեան միտքանութեան տեղապահ — Հունգարական ազգագրութեան ընկերութիւնը — Լ. Փիլիպ. Եւստակիարեան՝ Սափայեղեան-Սուրատեան ազգային դպրոցին վերատեսուել՝ Վիկտորեան, Վենետացուց Լըբային եւ արքեպիսկոպոսին անուամբ — Վրանսիականիայի «Համակրութեան լինկերութիւնը» — Սլաւոնայ՝ Վորոժմարի քաղաքապետը — Վր. Սոնկոզեան Վիեննայի քաղաքային բժիշկը — Վր. Լատիլը. Սեդի՝ Հունգարական ազգային թանգարանին վերատեսուել — Լատիլը. Վանիշեան, գաւառապետական տեղապահ — Վր. Վորչայեան եւ Սարգսնիեան՝ պաշտօնէի խորհրդականները — Լ. Լապոյեան եւ Վր. Չաքարիայեան՝ տէրութեան խորհրդին երեսփոխանները — Վր. Բադրուպանեան, Վր. Վառուգանեան եւ Բոսովմա՝ Համալսարանի ուսուցիչները — Վր. Վառչայեան՝ զինուորական թշկապետ — Վր. Վ. ջրէյեան՝ պաշտօնի խորհրդական — զարմեալ՝ պոստայի ծրագրեանները, պէսարայի Վարաշնիեանները, բեգայի Վեովերները, եղիարեթուպոլ լէնկէները — Սիմայեանք, Խիգուցեանք, Սենգովիները, Զիգիները, Սառուգոնիներն ալ եւ այլն եւ պետութեան ամէն կողմ ու հոս միկիկ մէկիկ յառաջ բերել ու շարել չկրցած անձաւորութիւններուն բարեմաղթական նամակները, հեռագիրներն եւ մասնակցութեան յայտարարութիւնները ծածկեցին նախագահական սեղանը:

Հէրման՝ նախապաշտօնատող մաշաւ. ժողովոյն իրեւ տեղեկատուէն՝ գեղեցիկ ճարտարամետութեամբ մը ստորադարացի հունգարական տէրութեան եւ Լիւքսեմբի մէջ գանուած հայկական տարրին ոգեկան եւ նիւթական գանձերուն, թանգարանի մը մէջ ամփոփուելի եւ անմահական ընելի անհրաժեշտ հարկաւորութիւնն ու մեծ ծանրակշիւթիւնը: — (Հետոյ՝ կարգաց եկած ողջունատրութիւնները, բարեմաղթութիւններն ու մասնակցութիւնները:

Սիրդայեանի առաջարկութեամբ ընդունուեցան հիմնական կանոններն. — եւ ընտրուեցան պաշտօնատէրները: — Լ. Հէրման, միաձայն անուանուեցաւ Հայ-

կական Խանգարանին պատուոյ վերատեսուել: Սրոշուեցաւ միանգամայն որ մասնա-ժողովոյն անդամներն ըլլան ու թաւան հոգի: Ստադրութեան արժանի բան է, որ մասնա-ժողովին անդամ է — հիմնական կանոնաց համեմատ — ամէն ուղղափառ Հայ քահանայ որ Վրանսիականիայի եւ Հունգարիայի մէջ կը բնակի:

Ժողովոյս ազգեցութեան տակ, Սիմոն Փարաւոնեան, Սիրվիլի Հայ ուղղ. ժողովողապետը՝ 200 թագով կը գրուի հիմնադիր: «Նոյնպէս Լատուածատուր Վարպոյեան, կը մտնէ հիմնադիրներուն կարգն, այն առթիւ որ Հայկական Խանգարանի վերատեսուութիւնը՝ զինք պատուոյ փոխանակի նախագահ անուանեց: Իսկ իր ամուսինը՝ Սարգսնիեան Վոլոսանֆիեան կը ջնորհէ թանգարանին, Ս. Վրիգոր Լուսաւորչի մասունքը: — Մարիամ Վարպոյեան կու տայ գեղեցիկ մկրտութեան հանդերձ մը:

Հէրման, 1905ին, զատկին, արեւելապետներուն յիշիր գումարուած համագային ժողովքին — Հայ թանգարանին վերաբերեալ տեղեկագրութիւն մը ըզկեց, որ մեծ հաճութեամբ ընդունուեցաւ ու կարգացուեցաւ: Հռոմեան Հայ ժողովողապետն ու Սոնկոզեան՝ շատ մ'առաքիլայ պարգեւելով՝ կրնդունուին հիմնադիրներուն կարգը: Ընտնու Վարաշնեան, պատուոյ նախագահութեան փոխանորդութիւնը՝ շնորհակալ մտօք կ'ընդունի ու կը զնէ 1000 թագի հիմնարկութիւն մը: Լուգիենոս Վարաշնեան կը պարգեւէ 500 թագ Լատիլը, Վանիշեան նախագահ ընտրուելու առթիւ, իր գերպատանին մէջ յորդուոյ յորդի պահուած ու պատմական մեծ արժէք ունեցող՝ Վ. ջրարեան կոչուած եպիսկոպոսական խաչը՝ կ'ընծայէ, Հայկական Խանգարանին:

Հիւրերն Սիրդայեան, Հայերէն նամակներ եւ ձեռագիրներ ժողովելու առաջարկութիւն կ'ընէ: — Սիրվայ Հայաքաղաքը կը խոստանայ, որ շուրջ հարիւր հազար ազգային արձանագրութեան կազմուած հին դիւանատունն՝ իրեւ աւանդ Հայկական թանգարանին ընկերութեանը յանձնէ՝ պահպանութեան համար:

Վիլ մը ետքը՝ թանգարանը կ'ընդունի հունգարական տէրութեան 1100 թագ

օգնութիւն: Իսկ քաղաքային հասարակութիւնն, երկու սրահ կու տայ հին ազգային վարժարանին զսովորներն մէջ՝ ժողովուած առարկաները գետնից չհամար: — Ղորուշուի որ Հայաքաղքին շրջականներն եղած հռոմէական զրէկին գիտնական պեղումն սկսի:

Ըս եղած ասան, Հէրման, Պրաշովի, Միլակի, Մարամորուշե մէջ՝ եւ ուրիշ տեղեր գտնուած հայ գերդաստաններու այցելութիւն ընելով՝ ամէն միջոց կը բանեցնէ, որ զանոնք հայ թանգարանին նկատմամբ հետաքրքրութեան շարժէ: Ըստ մը հաղուագիւտնութեան կը հանդիպի, որոնք թանգարանին համար կը վերապահուին, եւ շատ մը պարգեւ կ'ընդունին ի նպաստ թանգարանին: — Ընդունութեանց իշխանը՝ թանգարանին մատենադարանին համար կու տայ յիսուն թագ, իբրեւ նշան իւր համակրութեանը: Ինկերութիւնը՝ հայ նամակով կը շնորհակալ կ'ըլլայ իշխանին ցուցուցած պատուադրութեանն ու զինք Սերայ Հայաքաղք կը հրաւիրէ թանգարանին այցելութեանը:

1905, աւգոստ, ամսոյն մէջ, գերմանական ու Վիեննայի մարդաբանական ընկերութիւնները Սալցպուրկի մէջ գումարուած ընդհանուր ժողովքին առթիւ. Հէրման, Հայկական թանգարանին վրայօք նորազոյն ուսումնասիրութիւն մը գրեց — զոր հոն մեծ գոհունակութեամբ ընդունեցան:

Տէրութեան վերահսկողութեան պաշտօնարանը՝ խորհուրդ կու տայ, որ իրեն ղրկուած կանոնադրութիւններն աւելի մանրամասն յորինուին — պատուէր տալով միանգամայն, որ հայ-ազգութեան վերաբերեալ կէտերն՝ իրենց տմբողջութեանը մէջ անթերի փնտնուին: — Եւստիոս Միլիպայեանի խորհրդովն առ առաջարկութիւնը կ'ընդունուի:

Հռոմէական զրէկին պեղումը՝ պաշտօնապէս կը սկսի 1905 հոկտ. 2ին — Էյսառթիւ Վր. Հէրման ազգու ճառ մը խօսեցաւ զրէկին հողին վրայ: — Օրոս ուսուցչին եւ Օռնշտայն հազարապետին վերահսկողութեամբ՝ շատ մը երեւան ելած հնութիւնները թանգարան գրուեցան:

Ուրիշ պարգեւներով ալ թանգարանը հարտաջաւ: Վիկ. Բօքեան ղրկեց ուխտական խորան մը (ara votiva). Փրանկ. Սաղ-

սազոյեան դատաւորը՝ հին սեղան մը: — Մայլան կոմս, Վրանսիականիայի ուղղ. լատին եպիսկոպոսը՝ կ'ըլլայ հիմնարկու հայկական թանգարանին: Մայտինոս Լէնկլէան թանգարանի արտահանողին մէջ զրուած ու — 1000 թագի արժեցուցուած — միտաքսեայ սաղնագործութիւններով բանուած հարսանեաց շքազգեստը՝ թանգարանին կը պարգեւէ: — Իսկ հունգարական ազգային թանգարանը՝ կը խնդրէ Սերայի մայր եկեղեցւոյն հայկական սաղնագործութիւններն, որ անոնք Պրտաբշէղ ղըրկուին ուսումնասիրուելու համար: — Վուկաս Վէլեան (Ropos) կու տայ հին սուր մը, եւ Մարեմայ նկար մը: Սերայ քաղքին զխահատութեան թուրն եւ ուրիշ՝ քաղքին զիւանատանը մէջ պահուած հայկական յիշատակարանի վերաբերեալ առարկաները թանգարանին կը խոստացուին: — Վոյպպէս Տ. Վուկ. Պարսեան կանոնիկոսը՝ կը խոստանայ, որ ժողովրդագիտանոցին մէջ պահուած նկարներն ու հայ եկեղեցւոյն աղօթարաններուն եւ վերատուններուն մէջ սաղին անդին թողուած եւ երեսէ ձգուած արձանիկներն եւ ուրիշ շատ մը՝ գործածութեան մէջ չի դաժ արուեստական կերտ նիւթերը թանգարանին պարգեւէ:

1906ին. Սիմոն Մոտովանեան, իբրեւ նոր տաղուց պարգեւ կը շնորհէ մայր եկեղեցւոյն մէջ պահուած Ռուպինի խաչքութեան պատկերին — Էյսկովը Ռոնդոնեան նկարուած — մէկ ընդօրինակութիւնը: Էւգենիոս Վիլզէշեանին ամուսինը՝ կու տայ հինգ կտոր հայատառ արծաթի զգալ: Վր. Մայլան բժշկապետը՝ իր բժշկութեան յիմնամեայ յորեկանի առթիւ՝ կը խոստանայ, որ իր ամէն ունեցած յիշատակի արժանի առարկաները հայկական թանգարանին թողու:

Էւգ. 6ին, Վր. Հէրման՝ Սերայի (Բարսիական Սիւրեղա) մէջ ժողոված գերմանացի մարդաբաններուն առջեւ՝ ճառախօսութեամբ մը կը ծանօթացնէ Վրանսիականիայի հայոց եւ Հայկական թանգարանին շարժմունքներն եւ այս հիմնարկութեան մեծ նշանակութիւնը:

Վիլթերն՝ ետեւէ ետեւ կը հասնին: Լըրկու Կնիք: Հին հայկական ձեռագիր մը. — Ճրագայարդարիչ մը՝ իր փութովը. —

միտինական քթախոտի տուփ մը — հնա-
գարաններու ժողովածոյք մը, եւ այլն:

Ըս եղած ատեն, հետզհետէ կը շի-
նուի թանգարանին պահարանները: Այս-
ղեմի հայ վարժարանին ամբողջ գտնիկներ
կ'ըլլայ Հայկական Թանգարանին ստացուած-
քը: — Վարդապետին հասարակութեան
1907. յունուարի մէջ գումարուած ընդ-
հանուր ժողովքը երրորդ մեծ սրահը՝ Թան-
գարանին կը յանձնէ, 100 թագ օգնու-
թեամբ:

Թեւեպեթ Թանգարանին հանդիսական
բացումը՝ Ս. Վրիգոր Լուսաւորչին օրը շի
բացուիր, — բայց Վր. Մալեանի առա-
ջարկութեամբ կ'որոշուի, որ մատենադա-
րանին մեծ սրահը՝ հանգուցեալ Խ. Սոնկո-
ղեանի յիշատակին համար, ցմիշտ՝ Սոնկո-
ղեան սրահ անուանուի:

Հայկական Թանգարանին հիմնական
կանոնները — 1906 մարտ. 12ին — իրենց
յաւելումովը լոյս կը տեսնեն, եւ ներքին
գործոց պաշտօնեան, զանոնք՝ իրենց ամբողջ
ընդարձակութեամբ կ'ընդունի ու կը վաւե-
րացնէ: — Ընով՝ առ հիմնարկութիւնը
պաշտօնապէս ալ կեանք կ'ընդունի:

Ըս պատճառաւ Թանգարանին կանո-
նադրութեան՝ հայութեան հետ յարաբե-
րութիւն ունեցող կտորները քաղելով՝ յա-
ջորդներու մէջ կ'ամփոփենք:

1. «Ինկերութեան տիտղոսն է. ÖR-
MÉNY MŰZEUM EGYESÜLET». (Հայ-
կական Թանգարանի ընկերութիւն): —
Տեղը Կերլայ-Հայաքաղաք: — Պաշտօնա-
կան լեզուն, Հունգարերէն: — Կնիքը՝ Հայ-
կական խաչ եւ Հայկական գիտութեան
օձագրութիւնն առնելէ կազմուած ու քովէ քով
բերուած յայտարար մը՝ այս վերնագրով՝
ÖRMÉNY MŰZEUM EGYESÜLET,
SZAMOSUJVAR (Հայկական Թանգա-
րանի ընկերութիւն, Սամօշույվար) 1904.:

2. «Ինկերութեան նպատակն է,
Հունգարիայի եւ Վրանսիականիայի ազ-
գային հայ յիշատակարաններն, ինչպէս
նաեւ դրսի երկիրները բնակող ազգայնոց
վերաբերեալ առարկաները, գրաւոր յիշա-
տակարանները, յիշատակի արժանի նիւ-
թերը ժողովել, եւ ինքնակց թանգարանի
մը մէջ՝ ի հրապարակ դնել. պահպանել եւ
ծանօթացնել. — սակից զատ, հայ աւան-

դութեան եւ հասարակաց զգածումը տա-
ծել: Միով բանիւ՝ հայրենասիրական կրու-
թութեանց զգացմունքը՝ հոս տեղէ հայոց մէջ
վառ պահել ու տարածել. »

4. «Թանգարանին վարձանն է: Վրանս-
սիականիայի, Հունգարիայի եւ օտար եր-
կիրներու մէջ գտնուած, հայերէն լեզուով՝
հայոց հետ յարաբերութիւն ունեցող եւ
հայ ազգին հետ զգաղող գրքերն՝ աշխարհ
հայոց տախտակները՝ գրութիւնները. —
հայ եկեղեցեաց սպասները եւ հայկական կեւ
նաջ ամէն տեսակ առարկաներն՝ ըստ սկզբնաւ
գրին եւ կամ՝ ընդօրինակուած, — գնմամբ՝
կամ պարգեւատուութեան ծամբով՝ ցմիշտ
եւ կամ առժամանակ մի՛ ժողովել, զետե-
ղել եւ ի տես դնել. »

5. «Հայկական Թանգարարին ժողով-
վածոյքները՝ Կերլայ-Հայաքաղաքին ուղա-
փառ մայր եկեղեցւոյն՝ եւ կամ հոն տեղ
կանգնուելի հայ եպիսկոպոսութեան, սնո-
տարանի սեպհական ստացուածքը կը կա-
ցուցանեն. »

40. «Թանգարանի վերաբերեալ նիւ-
թերը երեք կարգի կը բաժնուին: Ըստք են
յաջորդները. ա) Մատենադարան եւ դիւա-
նատուն. բ) Հնութիւնը եւ ազգագրական
ժողովածոյքներ: գ) Լուսեւսական առար-
կաներու քաղուածոյք. »

44. «Ինկերութեան պաշտօնական
գործին (organ) է, Ընթերցարան, անուն եւ
Կերլայ-Հայաքաղաքին մէջ հրատարակուած
Հայկական-Հունգարական հանդէս, — ո-
րուն իրրեւ յաւելում, ըստ ժամանակի
հարկաւորութեան՝ լոյս պիտի տեսնէ, հայե-
րէն եւ արեւմտեան լեզուներով խմբագրուելի
«Թանգարանի հեղեկատուն. »

52. «Ի դիպուածի լուծման, ընկե-
րութեան ամէն ստացուածքը կ'անցնի Հայա-
քաղաքի ազգային կաթողիկէ եկեղեցւոյն եւ
կամ հոն տեղ կանգնուելի հայ եպիսկոպո-
սութեան ու որն որ զանկայ բացառաբար
ու ամբողջապէս իր քաղուածոյքներուն պահ-
պանութեանն ու ամենքը պիտի գործածէ. »

(Միջոց էւ Եւրոպ.) ՅԱՅԻՍ

